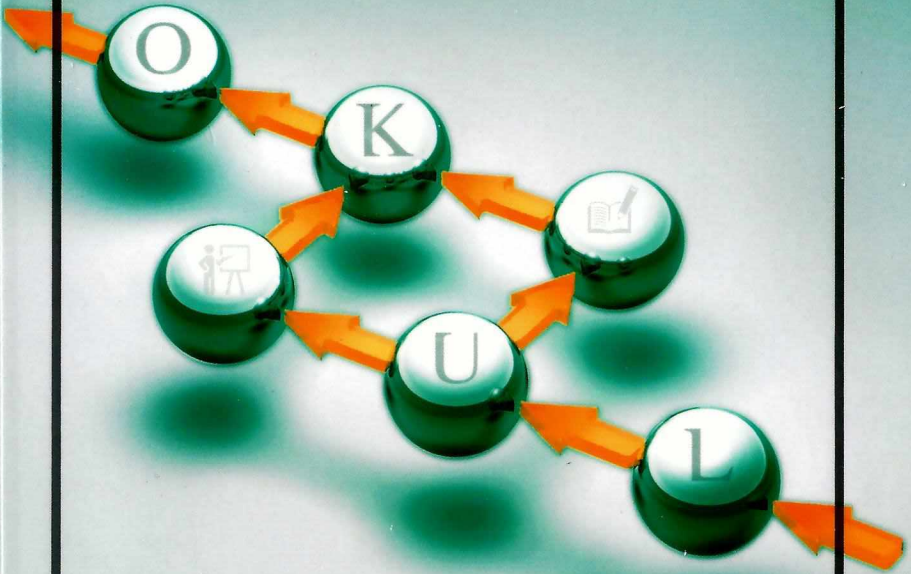

Nitelik Sorununun Çözümünde

OKUL ODAKLI EĞİTİM

“ Yeni eğitim sisteminin yapılanması, okuldan, Bakanlık merkez teşkilatına doğru oluşturulmalıdır. Bütün, parça dengesi bu bağlamda kurulmalı, eğitim sisteminin tüm bileşenleri, yetiştirilmek istenen bireyin yetiştirileceği okula hizmet etmelidir. ”

ISBN: 978-605-245-785-6

9 786052 457856

Stratejik Akıl ve Düşünce Eğitimi Derneği

Nitelik Sorununun Çözümünde
OKUL ODAKLI EĞİTİM

3. Baskı

KOMİSYON

SADED Başkanı: İlhan ERANIL

Üye : Ahmet AYDINSOY

Üye : Emine ÖZYURT

Üye : Hüseyin ÇOLAK

Üye : Mustafa ÖZEL

Üye : Nihat KOÇAK

Üye : Serhat OĞUZ

Üye : Tevfik ARDIÇLI

Üye : Tugay GÖZÜM

3. Baskı - Temmuz 2022 / Ankara

ISBN: 978-605-245-785-6

Editör: Tugay GÖZÜM

Tasarım ve Baskı: Anil Grup Matbaacılık Yayıncılık, www.anilmatbaa.com.tr

Basımevi Sertifika No: 40349

Kitap İsteme: www.saded.org / e-mail: saded.org@gmail.com

Gsm: 0505 319 79 80 - 0505 238 18 81

Kitabın her hakkı (telif, yayın hakları vs.) mahfuzdur ve Stratejik Akıl ve Düşünce Eğitimi Derneği'ne aittir.

ÖNSÖZ

Günümüz dünyası, çok hızlı bir değişim ve dönüşüme sahne olmaktadır. Hayatımıza her gün yeni şeyler girmekte, bireysel ve toplumsal beklentiler sürekli değişmektedir. Değişimi yaşayan, talep eden, üreten ve yöneten insandır. Değişim bireysel ve sosyal bir olgudur; toplumsal yaşamdan, bilginin ve teknolojinin üretilmesine kadar tüm katmanları doğrudan etkilemektedir. Bu durum, eğitimden beklentileri de etkilemekte ve sürekli yeni şeylerin talep edilmesine neden olmaktadır.

Günümüzde eğitime verilen önem her geçen gün daha da artmakta ve yeni misyonlar yüklenmektedir. Eğitime her geçen gün daha fazla değer verilmesine rağmen, eğitimin çıktısından büyük bir memnuniyetsizlik duyulmaktadır. Öğrencilerin bilgi odaklı yetiştirildiği, kademeler arası geçiş sisteminin okulu ve öğretmeni değersizleştirdiği, öğrencilerin sosyal kültürel sanatsal ve sportif yönlerine yeterince değer verilmediği, öğrencilerin üst sınıflara gerekli bilgi ve becerileri kazanmadan geçtiği veya mezun olduğu, eğitimle ilgili uluslararası sınavlarda ülkenin istenen sıralarda bulunmadığı, Avru-

pa'nın en genç nüfusuna sahip olunmasına rağmen istenen sayıda sporcu ve sanatçı yetişmediği, her yıl meslek liselerinden ve üniversitelerin mesleki teknik eğitim programları uygulayan bölümlerinden yüz binlerce öğrenci mezun olmasına rağmen iş sektörünün "nitelikli eleman bulamıyoruz" serzenişleri bu memnuniyetsizliklere örnek verilebilir.

Özellikle son yıllarda eğitime bütçeden ayrılan payın hissedilir şekilde artmasına ve eğitimin nicelik sorununun çözümünde büyük yol kat edilmesine rağmen bu memnuniyetsizlik birçok boyutuyla kendini devam ettirmektedir. Eğitime toplumun tüm katmalarının gerekli değeri vermesine ve devletin de eğitimde nitelik sorununu çözmek için bir çok yeniliğe başvurmasına rağmen neden yol alınamamaktadır? Eğitim sistemi neden toplumsal beklentileri karşılayamamaktadır? Sorun nereden kaynaklanmaktadır? Eğitim sorunu nasıl ele alınmalı ve çözümler üretilmelidir? Bu ve buna benzer birçok soruna Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim camiası, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının çözüm üretmek için yoğun gayret sarf ettiği bilinmektedir. Konuyla ilgili kongreler, sempozyumlar, çalıştaylar ve bilimsel araştırmalar yapılmaktadır. Buna rağmen sorunun çözümünde istenen yol alınamamaktadır.

Kanımızca eğitimin nitelik sorununa çözümlerin aranmasında en fazla duyarlılığı ve çabayı eğitimciler gös-

termelidir. Bu konuda sistemin eleştirisini en çok eğitimciler yapmalı ve çözümler aramalıdır. Çünkü, işin mutfağında olan kişiler eğitimcilerdir. Eğitimden beklentileri, sistemin hatalarını, hangi çözüm önerileriyle nereye varılacağını en iyi bilen kişiler eğitimcilerdir. Bu nedenle, eğitimin nitelik sorununun analizi ve çözümlerinin üretilmesinde eğitimciler her zamankinden daha fazla duyarlılık göstermeli ve çalışmalar yapmalıdır.

Kitabın yazarları olarak bizler 4 yıldır SADED (Stratejik Akıl ve Düşünce Eğitimi Derneği) çatısı altında eğitim ve ülke sorunlarının analiz edildiği çalışmalara katıldık veya bu tür çalışmalar düzenledik. Bazen bir moderatör yönetiminde bir konuyu enine boyuna tartıştık. Bazen de SADED üyelerine konferans vermesi için siyasetçi, bürokrat, yazar veya üniversite hocalarını davet ettik ve onların bilgi birikiminden istifade etmeye çalıştık. Eğitim adına tartışılması gereken birçok konuyu tartıştık ve çözüm arayışları içine girdik. SADED çatısı altında yapmış olduğumuz çalışmalar zamanla bizi eğitim sorununun temel dinamiklerini analiz etmeye ve çözümlerini araştırarak kitaplaştırmaya itti. Bu eser bir ölçüde SADED'in 4 yıldır düzenli olarak yapmış olduğu çalışmaların ürünüdür denilebilir.

Eğitim sisteminin sağlıklı bir analizini yapılabilmesi için işe yüzlerce kitap, tez, makale, rapor vb. tarayarak başladık. Eğitim sorununun nasıl ele alındığını ve han-

gi çözüm önerilerinin geliştirildiğini saptamaya çalıştık. Alanyazın taramasından sonra birinci bölümde eğitim sisteminin eleştirisini yaptık. İkinci bölümde ise eğitim sisteminin nitelik sorununa bir çözüm önerisinde bulunduğumuz ve önerimizi modelledik.

Bu kitabı yazarken, bir eğitimci gözüyle sistemin temel sorunlarına farklı bir bakış açısı getirmeye çalıştık. Günümüz dünyasının ve ülkemizin ihtiyaçlarını karşılayacak bir eğitim felsefesi ve kurgusu sunduk.

Bu mütevazı çalışmanın hayırlı işlere vesile olmasını diliyoruz.

Gayret bizden tevfik Allah'tandır.

SADED Eğitim Komisyonu

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	3
GİRİŞ.....	11

I. BÖLÜM

1. MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN TEMEL SORUNLARI	19
1.1. Eğitim Felsefesi ve Okul Kurgusu	20
1.2. Öğretmen Yetiştirme ve Atama.....	26
1.3. Yönetici Yetiştirme ve Atama.....	31
1.4. Yetki-Sorumluluk Dengesi	36
1.5. Eğitimin Finansmanı.....	38
1.6. Maaş ve Ücret Politikası.....	42
1.7. Meslek Kanunu	45
1.8. Eğitim Kurumlarının Fiziki Yapı Yeterlilikleri.....	46
1.9. Müfredat.....	49
1.10. Denetim/ Teftiş.....	53
1.11. Yeniliklerin Eğitim Kurumlarına Aktarımı.....	60
1.12. Öğrencilerin Kademeler Arası Geçişi	63
1.13. İdeolojik ve Kriz Kararlar	68
1.14. Eğitimde Fırsat Eşitliği	71
1.15. Ar-Ge ve İnovasyon	74
1.16. Örgütsel Moral	79

II. BÖLÜM

2. OKUL ODAKLI EĞİTİM MODELİ	85
2.1. Okul Odaklı Eğitim Modeli Felsefesi.....	87
2.2. Müfredat.....	100
2.3. Ders ve Sınıf Geçme Sistemi.....	103
2.4. Kademeler Arası Geçiş Sitemi	106
2.4.1. İlköğretimden Ortaöğretime Geçiş.....	107
2.4.2. Ortaöğretimden Üniversiteye Geçiş.....	112
2.5. Öğretmen Yetiştirme ve Atama.....	115
2.5.1. Öğretmen Yetiştirme ve Atama Süreci	116
2.5.2. Öğretmenlerin İş Başında Eğitimi.....	121
2.6. Okul Yöneticisi Yetiştirme ve Atama	124
2.6.1. Okul Müdürü Yetiştirme Süreci.....	125
2.6.2. Okul Müdürü Atama Süreci.....	128
2.7. Ar-Ge, İnovasyon.....	132
2.7.1. Okulda Ar-Ge ve İnovasyon.....	133
2.7.2. İl, İlçe MEM Ar-Ge ve İnovasyon	140
2.8. Okulun Finansmanı	143
2.9. Denetim	146
Kaynakça	150

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla ile Konsolide/Merkezi Yönetim Bütçesinin Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesine Oranı (2016/17: 241)	40
Tablo 2: Taşra Teşkilatı Yönetici ve Öğretmen Maaş Ücret Tutarları.....	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 : Birey Temelli Eğitim Kurgusu ve Milli Eğitim Sistem Yapılanması.....	93
Şekil 2 : İlköğretimden Ortaöğretime Geçiş Diyagramı...	109
Şekil 3 : Ortaöğretimden Üniversiteye Geçiş Diyagramı..	114
Şekil 4 : Öğretmen Yetiştirme ve Atama Diyagramı.....	119
Şekil 5 : Öğretmenlerin İş Başında Eğitimi Diyagramı	122
Şekil 6 : Okul Müdürü Yetiştirme Süreci Diyagramı	127
Şekil 7 : Okul Müdürü Atama Süreci Diyagramı.....	129
Şekil 8 : Okul Ar-Ge Diyagramı	135
Şekil 9 : İl-İlçe MEM Ar-Ge Diyagramı	142
Şekil 10 : Okulun Temel Giderleri ve Finansmanı.....	144
Şekil 11 : İç Denetim Diyagramı.....	147
Şekil 12 : Dış Denetim Diyagramı.....	149

GİRİŞ

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli önceliği eğitimidir. Birkaç asır önce, çocukların eğitiminden daha ziyade anne ve babalar sorumlu iken, insanlar toplum niteliğine kavuştukça, toplumlar da yeni nesillerin eğitiminden sorumlu olmaya başlamışlardır (Başaran 1996: 39). Platon ve Hegel, “İyi bir hayatın ancak iyi düzenlenmiş bir toplumda var olabileceğine inanırlar” (Tozlu 1997: 45). İyi düzenlenmiş bir toplumu meydana getirmenin temel taşı ise eğitimidir.

Günümüzde, hemen hemen bütün ülkeler eğitimle ilgili çeşitli sorunlar yaşamaktadır. Yaşanılan sorunların çözümünde yoğun gayretler sarf edilmektedir. Ülkemizde de eğitim sisteminde birçok sorun bulunmakta ve çözümü için yollar aranmaktadır. Tüm uğraşlara rağmen, bireyi, anne - babayı, toplumu, çalışma hayatını mutlu edecek bir eğitim sistemi maalesef kurgulanamamıştır. İlk Milli Eğitim Şurası açış konuşmasında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel (MEB 1. Milli Eğitim Şurası 1939), şura heyetine şu şekilde hitap etmiştir:

“...Muhterem arkadaşlar, kanaatimce bütün Maarif Teşkilatı tam ve mükemmel bir uzviyet alabilmek için her uzvunun birbiriyle alakalı, birbiriyle münasebetli bir surette işlemesi lazımdır. Ortaokul öğretmenleri, ilkokuldan gelen çocukların zayıf olduklarını söylüyorlar. Lise muallimleri aynı şikâyetleri, ortaokula yükletiyorlar. Üniversite ve yüksek mektepler ise liseden gelen çocuklarımız şu ve bu noktalardaki kuvvetsizliğinde ısrar ediyorlar. İlkokula giren çocuğun içinde yaşadığı dar muhitle başlayan bu şikâyet dairesi, burada kapanmış gibi görünür. Fakat aldanmamalıdır. Çünkü üniversitenin ve yüksek mektebin verdiği mezundan da hayat şikâyet ediyor ve devre, bu şikâyetin ancak umumi hayat ve geniş muhite dayanmasıyla kapanıyor...”

Milli Eğitim Bakanlarından Avni Akyol ise “Milli Eğitim Sistemini Yeniden Düzenleme Ölçme-Değerlendirme ve Program Geliştirme” İhtisas Komisyonları toplantısının açış konuşmasında (1990) şu şekilde hitap etmiştir:

“Eğitim Sistemimiz, genellikle öğrenmeye değil öğretmeye; yapmaya değil bilmeye; araştırmaya değil ezberlemeye; işe mesleğe değil şekle; soyut ve somut bazı temel anahtar kavramları kazanmaya değil, gereksiz ayrıntılara; çocuğun gencin yeteneğini ortaya çıkarmaya değil, gereksiz ayrıntılara; insanın özünü, ruhunu, şuurunu geliştirmeye ve

güçlendirmeye değil, görüntüsünü değiştirmeye; çocukta kişilik karakter geliştirmeye değil, müfredat programlarını bitirmeye, insanın kendi kendisi olabilmeyi değil, bizim istediğimize göre, çocuğun ve gencin büyüklerinin onun hakkındaki kararına göre yetiştirmesine; üreticiliğe tutumlu olmaya ve tasarrufa değil, tüketiciliğe; eleştirici, bağımsız ve hür bir dimağ ve medeni cesaret sahibi olmayı değil, genellikle eleştirmeye; düşündürmeyi geliştirmeye ve özendirmeye değil, mevcutla yetinmeye ve genellikle kabullenmeye; akla ve mantığa değil, mutlak itaate; mesleki ve teknik eğitime değil, akademik ve genel eğitime; başarıyı değil başarısızlığı ölçmeye; yeteneğe göre seçen, değerlendiren, yönlendiren değil, elemeye, itmeye, sistemin dışına atmaya; ağırlık, öncelik ve değer veren bir yaklaşım, anlayış ve uygulama içindedir.”

Yine Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan (2015), öğretmenler günü resepsiyonunda yaptıkları konuşmada şu şekilde hitap etmiştir:

... “Geçtiğimiz 200 yılda her alanda olduğu gibi eğitim-öğretim alanında da sancılı bir süreç yaşadığımız bir gerçektir. Bu sancı Cumhuriyet döneminde de devam etti. Dilde sadeleştirme adı altında pek çok mefhumun içi boşaltılmış, tarihimizle, kültürümüzle, medeniyetimizle olan bağı kopartılmıştır. Bi-